

tauit Architelinus aquam vinum factam: quod ea ratione dicitur, quia conversa est aqua in vinum.

1. Hujus autem erroris impossibilitatem ex his quæ supra I. Lib. cap. xlii. & xlix. sunt ostensa, facile est deprehendere. Ostensum est enim supra, quod Deus omnino immutabilis est. Omne autem quod in aliud convertitur, manifestum est in illud mutari. Cum igitur Verbum Dei sit verus Deus, ut ostensum est, impossibile est quod verbum Dei fuerit in carnem mutatum.

2. Item. Verbum Dei, cum sit Deus, simplex est: ostensum est enim supra Lib. I. cap. xxviii. in Deo compositionem non esse. Si igitur aliquid verbi Dei est conservum in carnem, oportet totum verbum conversum esse. Quod autem in aliud convertitur, desinit esse id quod prius fuit: aqua enim conversa in vinum, jam non est aqua, sed vinum. Igitur post incarnationem secundum positionem prædictam verbum Dei penitus non erit: quod apparet impossibile, tum ex hoc quod verbum Dei est æternum, secundum illud Joann. i. *In principio erat verbum*: tum quia post incarnationem Christus verbum dicitur, secundum illud Apoc. xix. 13. *Vestitus erat veste aspersa sanguine, & vocabatur nomen ejus Verbum Dei.*

3. Amplius. Eorum quæ non communicant in materia, & in genere uno, impossibile est fieri conversionem in invicem: non enim ex linea fit albedo, quia sunt diversorum generum: neque corpus elementare potest converti in aliquod corporum celestium, vel in aliquam incorpoream substantiam; aut è converso, cum non convenient in materia. Verbum autem Dei, cum sit Deus, non convenit neque in genere, neque in materia cum quocumque alio, eo quod Deus in genere non est, neque materiam habet. Ipossibile est igitur verbum Dei fuisse in carnem conversum, vel in quocumque aliud.

4. Præterea. De ratione carnis, ossis, & sanguinis, & hujusmodi partium est quod sit ex determinata materia. Si igitur verbum Dei sit in carnem conversum secundum positionem prædictam, sequetur quod in Christo non fuerit vera caro, nec aliquid aliud hujusmodi; & sic etiam non erit verus homo, sed apparens tantum, & alia hujusmodi; quæ ossa non contra Valentinum posuimus.

Pater igitur hoc quod Joannes dicit; *Verbum caro factum est*, non sic intelligendum esse quasi verbum sit conversum in carnem, sed quia carnem assumpsit; ut cum hominibus conversaretur, & eis visibilis appareret: unde & subditur: *Et habitavit in nobis, & vidimus gloriam ejus &c.* sicut & in Baruch. cap. iii. 38. de Deo dicitur, quod *in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.*

CAPUT XXXII.

De errore Arii, & Apollinaris circa animam Christi.

NON solum autem circa corpus Christi, sed etiam circa ejus animam aliqui male sensisse inveniuntur.

Posuit enim Arius, quod in Christo non fuit anima, sed quod solum carnem assumpsit, cui Divinitas loco animæ fuit: & ad hoc ponendum necessitate quadam videtur fuisse inductus. Cum enim veller assetere, quod filius Dei sit creatura, & minor patre, ad hoc probandum illa Scripturarum assumpsit testimonia quæ infirmitatem humanam ostendunt in Christo: & ne aliquis ejus probationem refelleret, dicendo, assumpta ab eo testimonia, Christo non

secundum divinam naturam, sed humanam convenire, nequiter animam removit à Christo, ut cum quædam corpori humano convenire non possint, sicut quod miratus est, quod timuit, quod oraverit, necessarium fiat hujusmodi in filium Dei minorationem inferre. Assumpsit autem in suæ positionis assertionem præmissum verbum Joannis dicentis: *Verbum caro factum est*: ex quo accipere volebat, quod solam carnem verbum assumpserit, non autem animam. In hac positione etiam Apollinaris eum secutus est.

1. Manifestum est autem ex præmissis hanc positionem impossibilem esse. Ostensum est enim supra Lib. I. cap. xxviii. quod Deus forma corporis esse non potest. Cum igitur verbum Dei sit Deus, ut ostensum est cap. lxi. xi. & xlv. impossibile est quod verbum Dei sit forma corporis, ut sic carni pro anima esse possit. Utilis autem est hæc ratio contra Apollinarem, qui verbum Dei verum Deum esse confitebatur: & licet hoc Arius negaret, tamen etiam contra eum prædicta procedit ratio. Quia non solum Deus non potest esse forma corporis, sed nec etiam aliquis supercelestium spirituum, inter quos supremum filium Dei Arius ponebat; nisi forte secundum positionem Origenis, qui posuit animas humanas ejusdem speciei & naturæ cum supercelestibus spiritibus esse: cujus opinionis falsitatem supra Lib. II. cap. xc. ostendimus.

2. Item. Subtrahito eo quod est de ratione hominis, verus homo esse non potest. Manifestum est autem animam principaliter de ratione hominis esse, cum sit ejus forma. Si igitur Christus animam non habuit, verus homo non fuit; cum tamen eum hominem Apostolus asserat, dicens I. Timoth. ii. 5. *Unus est mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus.*

3. Adhuc. Ex anima non solum ratio hominis, sed & singularum partium ejus dependet: unde remota anima oculus, caro, & os hominis mortui æquivoce dicuntur, sicut oculus pictus, aut lapideus. Si igitur in Christo non fuit anima, necesse est quod nec vera caro in eo fuerit, nec aliqua alia partium hominis; cum tamen hoc Dominus in se esse perhibeat dicens, Lucæ ult. 39. *Spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere.*

4. Amplius. Quod generatur ex aliquo vivente, filius ejus dici non potest, nisi in eadem specie procedat: non enim vermibus dicitur filius animalis ex quo generatur. Sed si Christus animam non haberet, non esset ejusdem speciei cum aliis hominibus: quæ enim secundum formam differunt, ejusdem speciei esse non possunt. Non igitur dici poterit, quod Christus sit filius Mariæ Virginis, aut quod illa sit mater ejus; quod tamen in evangelica Scriptura asseritur.

5. Præterea. In Evangelio expresse dicitur, quod Christus animam habuit, sicut est illud Matth. xxvi. 38. *Tristis est anima mea usque ad mortem*: & Joann. xli. 27. *Nunc anima mea turbata est. Et ne forte dicant, ipsum filium Dei animam dici, eo quod secundum eorum positionem loco animæ, & carnis sit; sumendum est quod Dominus dicit Joan. x. 18. Potestatem habeo ponendi animam meam, & iterum sumendi eam.* Ex quo intelligitur aliud quam animam esse in Christo, quod habuit potestatem ponendi animam suam, & sumendi. Non fuit autem in potestate corporis quod uniretur filio Dei, vel separaretur à Deo, cum hoc etiam naturæ potestatem excedat. Oportet igitur intelligi in Christo aliud fuisse animam, & aliud Divinitatem filii Dei, cui merito talis potestas tribuatur.

6. Item. Tristitia, ira, & hujusmodi passiones sunt

sunt animæ sensitivæ, ut patet per Philosophum in VII. Physicorum. Hæc autem in Christo fuisse, ex Evangelis comprobatur. Oportet igitur in Christo fuisse animam sensitivam, de qua planum est quod differt à natura divina filii Dei.

7. Sed quia potest dici humana in Evangelis metaphorice dici de Christo, sicut de Deo in plerisque locis sacra Scriptura loquitur: accipiendum est aliquid, quod necesse sit, ut proprie dictum intelligatur. Sicut enim alia corporalia, quæ de Christo Evangelistæ narrant, proprie intelliguntur, & non metaphorice; ita oportet non metaphorice de ipso intelligi quod manducaverit, & per consequens quod esurierit. Esurire autem non est nisi habentis animam sensitivam, cum esuries sit appetitus cibi. Oportet igitur quod Christus habuerit animam sensitivam.

CAPUT XXXIII.

De errore Apollinaris dicentis animam rationalem non fuisse in Christo, & de errore Origenis dicentis animam Christi ante mundum fuisse creatam.

HIS autem testimoniis evangelicis Apollinaris convictus, confessus est in Christo animam sensitivam fuisse, tamen sine mente, & intellectu, ita quod verbum Dei fuerit illi animæ loco intellectus, & mentis. Sed nec hoc sufficit ad inconvenientiam prædicta vitanda.

1. Homo enim speciem sortitur humanam ex hoc quod mentem humanam, & rationem habet. Si igitur Christus hoc non habuit, verus homo non fuit, nec ejusdem speciei nobiscum. Anima autem ratione carens ad aliam speciem pertinet quam anima rationem habens: etenim secundum Philosophum in VIII. Metaph. text. com. x. dicitur, quod in definitionibus, & speciebus quælibet differentia essentialis addita, vel subtracta variat speciem, sicut in numeris unitas. Rationale autem est differentia specifica. Si igitur in Christo fuit anima sensitiva sine ratione, non fuit ejusdem speciei cum anima nostra, quæ est rationem habens. Nec ipse igitur Christus fuit ejusdem speciei nobiscum.

2. Adhuc. Inter ipsas animas sensitivas ratione carentes diversitas secundum speciem existit: quod patet ex animalibus irrationalibus, quæ ab invicem specie differunt, quorum tamen unumquodque secundum propriam animam speciem habet. Sic igitur anima sensitiva ratione carens est quasi unum genus sub se plures species comprehendens. Nihil autem est in genere quod non sit in aliqua ejus specie. Si igitur anima Christi fuit in genere animæ sensitivæ ratione carens, oporteret quod contineretur sub aliqua specie eorum ejus, utpote quod fuerit in specie animæ leoninis, vel equi, aut alicujus alterius beluæ: quod est omnino absurdum.

3. Amplius. Corpus comparatur ad animam sicut materia ad formam, & sicut instrumentum ad principale agens. Oportet autem materiam proportionatam esse formæ, & instrumentum principali agenti. Ergo secundum diversitatem animarum oportet, & corporum diversitatem esse; quod & secundum sensum apparet: nam in diversis animalibus inveniuntur diversæ dispositiones membrorum, secundum quod conveniunt diversis dispositionibus animarum. Si ergo in Christo non fuit anima qualis est anima nostra, nec membra habuisset, sicut sunt membra humana.

(1) Al. scientiam.

4. Præterea. Cum secundum Apollinarem verbum Dei sit verus Deus, ei admiratio competere non potest: nam ea admiramus quorum causam ignoramus. Similiter autem nec admiratio animæ sensitivæ competeret; cum ad animam sensitivam non pertineat sollicitari de cognitione causarum. In Christo autem admiratio fuit, sicut ex Evangelis probatur: dicitur enim Matth. vii. 10. quod *audiens Jesus verba Centurionis, miratus est.* Oportet igitur præter Divinitatem verbi, & animam sensitivam in Christo aliquid ponere secundum quod admiratio ei competere possit, scilicet mentem humanam. Manifestum est igitur ex prædictis quod in Christo verum corpus humanum, & vera anima humana fuit.

Sic igitur quod Joannes dicit, *Verbum caro factum est*, non sic intelligitur quasi verbum sit in carnem conversum, neque sic quod verbum carnem solam assumpserit, aut animam sensitivam sine mente; sed secundum consuetum Scripturæ modum ponitur pars pro toto, ut sic dictum sit, *Verbum caro factum est*, ac si diceretur, Verbum homo factum est: nam & anima interdum ponitur pro homine in Scriptura: dicitur enim Exod. i. 5. *Erant omnes animæ quæ egressæ sunt de femore Jacob, septuaginta*: similiter etiam & caro pro toto homine ponitur: dicitur enim Isaïæ xl. 5. *Videbit omnis caro pariter quod os Domini locutum est.* Sic igitur & hic caro pro toto homine ponitur ad exprimentam humanæ naturæ infirmitatem, quam verbum assumpsit.

Si autem Christus humanam carnem, & humanam animam habuit, ut ostensum est; manifestum est animam Christi non fuisse ante corporis ejus conceptionem. Ostensum est enim Lib. II. cap. lxxxiii. quod humanæ animæ propriis corporibus non præexistunt. Unde patet falsum esse Origenis dogma dicentis; animam Christi ab initio ante corporales creaturas cum omnibus aliis spiritualibus creaturis creatam; & à verbo Dei assumptam, & demum circa finem sæculorum pro salute hominum carne fuisse indutam.

CAPUT XXXIV.

De errore Theodori Mopsuesteni circa unionem verbi ad hominem.

EX præmissis igitur apparet quod Christo nec divinitas natura defuit, ut Ebion, Cerintus, & Photinus dixerunt; nec verum corpus humanum, secundum errorem Manichæi, atque Valentini; nec etiam humana anima, sicut posuerunt Arius, & Apollinaris. His igitur tribus substantiis in Christo convenientibus, scilicet Divinitate, anima humana, & vero humano corpore, circa horum unionem quid sentiendum sit secundum Scripturarum documenta, inquirendum restat.

Theodorus igitur Mopsuestenus, & Nestorius ejus sectator talem (1) sententiam de prædicta unionem protulerunt. Dixerunt enim, quod anima humana, & corpus humanum naturali unionem convenerunt in Christo ad constitutionem unius hominis, ejusdem speciei & naturæ cum aliis hominibus; & quod in hoc homine Deus habitavit sicut in templo suo, scilicet per gratiam, sicut & in aliis hominibus Sanctis: unde dicitur Joannis ii. 19. quod ipse Judæis dixit: *Solveite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*: & postea Evangelista quasi exponens, subdit: *Ille autem dicebat de templo corporis sui*: & Apostolus Co-

iossens. i. dicit, quod in ipso complacuit omnem plenitudinem habitare: & hoc consecuta est ulterius quaedam affectualis unio inter hominem illum & Deum, dum & homo ille bona sua voluntate Deo inhaesit, & Deus sua voluntate illum accepit, secundum illud Joannis vii. 29. *Qui misit me, mecum est, & non reliquit me solum: quia quae placita sunt ei, facio semper*: ut sic intelligatur talis esse unio hominis illius ad Deum, qualis est unio de qua Apostolus dicit I. ad Corinth. vi. 17. *Qui adheret Deo, unus spiritus est*. Et sicut ex hac unione nomina quae proprie Deo conveniunt, ad homines transferuntur, ut dicantur dii, & filii Dei, & Domini, & Sancti, & Christi, sicut ex diversis locis Scripturae patet; ita & nomina divina homini illi conveniunt, ut propter Dei inhabitationem, & unionem affectus dicatur & Deus, & Dei filius, & Dominus, & Sanctus, & Christus. Sed tamen quia in illo homine major plenitudo gratiae fuit quam in aliis hominibus sanctis, fuit praeter ceteris templum Dei, & arctius Deo secundum affectum unitus, & singulari quodam privilegio divina nomina participavit: & propter hanc excellentiam gratiae constitutus est in participatione divinae dignitatis, & honoris, ut scilicet coadoreretur Deo. Et sic secundum praedicta oportet quod alia sit persona verbi Dei, & alia persona illius hominis qui verbo Deo coadoratur.

Et si dicatur una persona utriusque, propter unionem affectualem praedictam, ut sic dicatur homo ille, & Dei verbum, una persona, sicut dicitur de viro, & muliere, quod jam non sunt duo, sed una caro. Et quia talis unio non facit ut quod de uno dicitur, de altero dici possit: non enim quicquid convenit viro, verum est de muliere, aut e converso: ideo in unione verbi, & illius hominis, hoc observandum putant, quod ea quae sunt propria illius hominis, ad humanam naturam pertinentia, de verbo Dei, aut de Deo convenienter dici non possunt; sicut homini illi convenit quod sit natus de Virgine, quod passus, mortuus, & sepultus, & huiusmodi: quae omnia asserunt de Deo, vel de Dei verbo dici non debere.

Sed quia sunt quaedam nomina quae etsi Deo principaliter conveniant, communicantur tamen hominibus per aliquem modum, sicut Christus, Dominus, Sanctus, & etiam filius Dei; de huiusmodi nominibus secundum eos nihil prohibet praedicta praedicari: convenienter enim dicitur secundum eos, quod Christus, Dominus gloriae, vel Sanctus Sanctorum, vel Dei filius, sit natus de Virgine, passus, mortuus, & sepultus: unde & beatam Virginam non matrem Dei, vel verbi Dei, sed matrem Christi nominandam esse dicunt.

1. Sed si quis diligenter consideret, praedicta positio veritatem incarnationis excludit. Non enim secundum praedicta verbum Dei fuit homini illi unitum nisi secundum inhabitationem per gratiam, ex qua consequitur unio voluntatum. Inhabitatio autem verbi Dei in homine non est verbum Dei incarnatum: habitavit enim verbum Dei, & Deus ipse in omnibus Sanctis a constitutione mundi, secundum illud Apostoli II. ad Corinth. vi. 16. *Vos estis templum Dei vivi, sicut dicit Dominus, quoniam inhabitabo in illis*: quae tamen inhabitatio dici incarnatio non potest; alioquin frequenter ab injuncto mundi Deus incarnatus fuisset.

Nec etiam ad incarnationis rationem sufficit, si verbum Dei, aut Deus pleniori gratia habitavit in illo

(1) Al. in fine.

homine, quia magis, & minus speciem non diversificant unionis. Cum igitur christiana religio (1) in fide incarnationis fundetur, evidenter apparet quod praedicta positio fundamentum christianae religionis tollit.

2. Praeterea. Ex ipso modo loquendi Scripturarum falsitas praedictae positionis apparet. Inhabitationem enim verbi Dei in sanctis hominibus consuevit Sacra Scriptura his modis significare: *Locutus est Dominus ad Moysen*: vel, *dicit Dominus ad Moysen*. *Factum est verbum Domini ad Hieremiam*, aut ad aliquem aliorum Prophetarum. *Factum est verbum Domini in manu Aggei Prophetae*. Numquam autem legitur, quod verbum Domini factum sit vel Moyses, vel Hieremias, vel aliquis aliorum. Hoc autem modo singulariter unionem Dei verbi ad carnem Christi designat Evangelista, dicens cap. 1. 14. *Verbum caro factum est*, ut supra expositum est. Manifestum est igitur quod non solum per modum inhabitationis verbum Dei in homine Christo fuit secundum rationem Scripturae.

3. Item. Omne quod factum est aliquid, est illud quod factum est; sicut quod factum est homo, est homo & quod factum est albus, est albus. Sed verbum Dei factum est homo, ut ex praemissis habetur. Igitur verbum Dei est homo. Impossibile est autem, ut duorum differentium persona, aut hypostasi, vel supposito unum de altero praedicetur. Cum enim dicitur, Homo est animal, id ipsum quod animal est, homo est; & cum dicitur, Homo est albus, ipse homo albus esse signatur, licet albedo sit extra rationem humanitatis: & ideo nullo modo dici potest, quod Socrates sit Plato, vel aliquid aliud singularium ejusdem, vel alterius speciei. Si igitur verbum caro factum est, id est homo, ut Evangelista testatur; impossibile est quod verbi Dei, & illius hominis sint duae personae vel duae hypostases, vel duo supposita.

4. Adhuc. Pronomina demonstrativa ad personam referuntur, vel hypostasiam, vel suppositum: nemo enim diceret, Ego curro, alio currente; nisi forte figurative, ut pote quod alius loco ejus curreret. Sed ille homo qui dicitur est Jesus, dicit de se Joan. vii. 58. *Antequam Abraham fieret, ego sum*: & Joannis x. 30. *Ego, & pater unum sumus*, & plura alia, quae manifeste ad Divinitatem verbi pertinent. Ergo manifestum est quod persona illius hominis loquentis, & hypostasis est illa persona filii Dei.

5. Amplius. Ex superioribus patet quod neque corpus Christi de caelo descendit secundum errorem Valentini, neque anima secundum errorem Origenis: unde restat quod ad verbum Dei pertineat quod dicitur descendisse, non motu locali; sed ratione unionis ad inferiorem naturam, ut supra dictum est. Sed ille primo ex persona sua loquens, dicit se descendisse de caelo, Joann. vi. 51. *Ego sum panis vivus, qui de caelo descendi*. Necessae est igitur personam, & hypostasiam illius hominis esse personam verbi Dei.

6. Item. Manifestum est quod ascendere in caelum Christo homini convenit, qui videntibus Apostolis elevatus est, ut dicitur Actuum 1. descendere autem de caelo verbo Dei convenit. Sed Apostolus dicit ad Ephesios i. v. 10. *Qui descendit, ipse est & qui ascendit*. Ipsa igitur est persona, & hypostasis illius hominis quae est persona, & hypostasis verbi Dei.

7. Adhuc. Ei qui originem habet ex mundo, & non fuit antequam esset in mundo, non convenit venire in mundum. Sed homo Christus secundum carnem

nem originem habet ex mundo, quia verum corpus humanum, & terrenum habuit, ut ostensum est; secundum animam vero non fuit antequam esset in mundo, habuit enim veram animam humanam, de cuius natura est ut non sit antequam corpori uniat. Relinquitur igitur quod homini illi ex sua humanitate non conveniat venire in mundum. Ipse autem se dicit venisse in mundum. *Exivi*, inquit, *a patre, & veni in mundum*: Joan. xvi. 28. Manifestum est igitur quod id quod verbo Dei convenit, de homine illo dicitur vere: nam quod verbo Dei conveniat venire in mundum, manifeste ostendit Joannes Evangelista dicens cap. 1. 10. *In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognovit*. *In propria venit &c.* oportet igitur personam, & hypostasiam illius hominis loquentis esse personam, & hypostasiam verbi Dei.

8. Item. Apostolus dicit ad Hebraeos x. 5. *Ingressus mundum dicit Hostiam, & oblationem noluit; corpus autem aptasti mihi*. Ingressus autem mundum verbum Dei est, ut ostensum est. Ipsi ergo Dei verbo corpus aptatur, ut scilicet sit proprium corpus ejus; quod dici non posset, nisi esset eadem hypostasis verbi Dei, & illius hominis. Oportet igitur esse eandem hypostasiam Dei verbi, & illius hominis.

9. Amplius. Omnis mutatio, vel passio conveniens corpori alicujus potest attribui ei cuius est corpus: si enim corpus Petri vulneretur, flagellatur, aut moriatur, potest dici, quod Petrus vulneratur, flagellatur, aut moritur. Sed corpus illius hominis fuit corpus verbi Dei, ut ostensum est. Ergo omnis passio quae in corpore illius hominis facta fuit, potest verbo Dei attribui. Recte igitur potest dici, quod verbum Dei, & Deus est passus, crucifixus, mortuus, & sepultus; quod ipsi negabant.

10. Item. Apostolus dicit ad Hebr. 11. 10. *Decebat eum propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum, per passionem consummari*. Ex quo habetur quod ille propter quem sunt omnia, & qui homines in gloriam adducit, & qui est auctor salutis humanae, passus est, & mortuus. Sed haec quatuor singulariter sunt Dei, & nulli alii attribuantur: dicitur enim Prov. xv. 1. 41. *Universa propter semetipsum operatus est Dominus*: & Joan. 1. 3. de verbo dicitur: *Omnia per ipsum facta sunt*: & in Psal. lxxxiii. 12. *Gratiam, & gloriam dabit Dominus*: & alibi xxxvi. 39. *Salus autem justorum a Domino*. Manifestum est igitur recte dici, Deum Dei verbum esse passum, & mortuum.

11. Praeterea. Licet aliquis homo participatione divini domini dominus dici possit, nullus homo tamen, neque creatura aliqua potest dici Dominus gloriae: quia gloriam futuram beatitudinis solus Deus ex natura possidet, alii vero per donum gratiae. Unde & Psal. xxiii. 10. dicitur: *Dominus virtutum ipse est Rex gloriae*. Sed Apostolus dicit, Dominum gloriae esse crucifixum: I. Cor. 11. 8. *Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriae crucifixissent*. Vere igitur dici potest, quod Deus sit crucifixus.

12. Adhuc. Verbum Dei dicitur Dei filius per naturam, ut ex supra dictis cap. xi. & xiv. patet; homo autem propter inhabitationem Dei dicitur Dei filius per gratiam adoptionis. Sic igitur in Domino Jesu Christo secundum positionem praedictam est accipere utramque filiationis modum. Nam verbum inhabitans est Dei filius per naturam, homo inhabitatus est Dei filius per gratiam adoptionis: unde ho-

mo ille non potest dici proprius, vel unigenitus Dei filius, sed solum Dei verbum, quod secundum proprietatem nativitatis singulariter a patre genitum est. Attribuit autem Scriptura proprio, & unigenito Dei filio passionem, & mortem: dicit enim Apostolus ad Romanos cap. viii. 32. *Proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*: & Joannis 111. 16. *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam aeternam*. Et quod loquitur de traditione ad mortem, patet per id quod eadem verba supra praemisera de filio hominis crucifixo dicens: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita oportet exaltari filium hominis, ut omnis qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam aeternam*. Et Apostolus mortem Christi indicium divinae dilectionis ad mundum esse ostendit, dicens Rom. v. 8. *Commendat suam charitatem Deus in nobis, quoniam quum adhuc (1) inimici essemus, Christus pro nobis mortuus est*: Recte igitur dici potest, quod verbum Dei Deus sit passus, & mortuus.

13. Item. Ex hoc dicitur aliquis filius alicujus matris, quia corpus ejus ex ea sumitur, licet anima non sumatur ex matre, sed ab exteriori sit. Corpus autem illius hominis ex virgine matre sumptum est. Ostensum est autem corpus illius hominis esse corpus filii Dei naturalis, id est verbi Dei. Convenienter igitur dicitur, quod beata Virgo sit mater verbi Dei, & etiam Dei, licet Divinitas verbi a matre non sumatur: non enim oportet quod filius totum quod est de sua substantia, a matre sumat, sed solum corpus.

14. Amplius. Apostolus dicit ad Galat. iv. 4. *Misit Deus filium suum factum ex muliere*: ex quibus verbis ostenditur, qualiter missio filii Dei sit intelligenda: eo enim dicitur missus, quo factus est ex muliere: quod quidem verum esse non posset, nisi filius Dei ante fuisset quam factus esset ex muliere. Quod enim in aliquid mittitur, prius esse intelligitur quam sit in eo in quod mittitur. Sed homo ille qui est filius adoptivus secundum Nestorium, non fuit antequam natus esset ex muliere. Quod ergo dicit *Misit Deus filium suum*, non potest intelligi de filio adoptivo, sed oportet quod intelligatur de filio naturali, id est de Deo Dei verbo. Sed ex hoc quod aliquis factus est ex muliere, dicitur filius mulieris, Deus ergo Dei verbum est filius mulieris.

Sed forte diceret aliquis non debere verbum Apostoli sic intelligi quod Dei filius ad hoc sit missus, ut sit factus ex muliere, sed ita quod Dei filius, qui est factus ex muliere, & sub lege, ad hoc sit missus, ut eos qui sub lege erant, redimeret: & secundum hoc quod dicit, *filium suum*, non oportebit intelligi de filio naturali, sed de homine illo qui est filius adoptivus. Sed hic sensus excluditur ex ipsis Apostoli verbis. Non enim a lege potest absolvi nisi ille qui super legem existit, qui est auctor legis. Lex autem a Deo posita est. Solius igitur Dei est a servitute legis eripere. Hoc autem attribuit Apostolus filio Dei, de quo loquitur. Filius ergo Dei de quo loquitur, est filius naturalis. Verum ergo est dicere, quod naturalis Dei filius, id est Deus Dei verbum, est factus ex muliere.

15. Praeterea. Idem patet per hoc quod redemptio humani generis ipsi Deo attribuitur in Psal. xxx. 6. *Redemisti me Domine Deus veritatis*.

16. Adhuc. Adoptio filiorum Dei fit per Spiritum

(1) Vulgata: Peccatores essemus, secundum tempus Christus &c.